

HÄÄLI PTUI MINEVIKURADADELT

30.novembril 2009.a. täitus 50 aastat Eesti koolile väga tähtsaks teadusasutuseks olnud Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi (PTUI) asutamisest 1959. aastal. Järgnevalt esitan vemmälvärssse meenutamaks mõnesid endisi kolleege ning iseloomustavaks õhkkonda, mis meid ümbritses.

Viiskümmend aastat lennanud kui nool
Sest aast, kui meie kooliteadustempel sündis
Et edeneks ja kosuks Eesti kool
Ta liialt vähe siiski haridusepõldu kündis

Nii noorelt, täies jõus ta igavikku mattus
Veel nüüdki nukralt meenutame tema matust
Kuid püsima jääb siiski PTUI ergas vaim
On austav meenutada sellel puhul neid
Kes loojatena sammund esimeste teid
Küll paljud neist ju igaviku rajal
On neidki, kes veel toimetavad praegusajal
Neid kõiki kutsume me täna kokku
Et näha, mis on jäänud ajalukku
Ja tunda kokkusaamisrõõmu

Ja kuula – ilmuvadki hääled möödanikust
Neist iga omamoodi lummmas nüüd meid
Üks tõsimeelne, karmgi, teine mõtlik
On mõistumeelet, vallatlevat-lustilist
Ja muigumaitselist ning rämenõmedatki vist
Ent igal puhul tajud tagapõhja, sisu
Mis ülihüva kognit annab
Ja selle endisajast meieni nüüd kannab

Näe – astub sisse Aleksander Valsiner
Ja ütleb tere. Ta äsja tulnud Lehmja tammikust
Ning aastaplaanist kui on saadud üle
Siis osavõtval viisil tunneb huvi sinu isikust
Sest mida tema endas kandis
Võib pajatada luul nii elualdis
Mis tema õpilane Vaarandi ju meile andis

Oma “Turdus musicus”
 Loen teilegi nüüd vähekene sest
 Et austada nii juhti esimest:
 “Siis asetasid Sina, tark õpetaja,
 minu jaoks ühte maailmapilti –
 jumalusse ja igavikku
 mammutiluud, putukasilma ja lilleõie,
 unenäod, mis voolasid mu hingesügavikust
 nagu laava,
 kalade ränded ja suudluse,
 millest sünnib luuletus,
 šimpansi rauganão ja
 taevalaotuse täheraamatu.”

Kuid mingem vastassektorisse !
 Karl Jaani poeg seal annab sulepeale valu.
 On hunnik pabereid tal laual,
 Kuid veelgi enam laua all.
 Sa mätta otsast ära kae ilma,
 Vaid sõida, silma, mis mujal Liidus head.
 Ka arvab Prinkman, et ei oleks paha,
 Kui te hoobilt teadusepaleed ei tahaks,
 Vaid tasapisi oma tahtmist näitaks
 Ning nõnda järjepannu ennast
 Hoopis paremini aitaks.
 Ka IME-Eesti hariduse kontseptooridel
 See õpetus võiks olla kaanoniks.
 Siis vimmaparlamentääridel
 Ei terenduks meid näha juba Jaapanis.

Et kirjutuselaud ei ole teadusele ainutähtis
 mööbliese,
 On näidand Koemets Ennu diivan – ase.
 See pole lutikas, kes Pegasusi tiivustab
 (neid vana diivan peidab alatasa),
 Vaid õige mõõtmine, mis mäge liigutab
 Ja annab rahulduse igal uurija – indiviidil,
 Kuis muidu suhetada ennast efektiivsel viisil.
 Ka hinge – ihu karastust võis temalt õppi
 Ja visadust, mis temal iialgi ei lõppend.

Kuid instituut ei ainult esimesel korral asund,
 On kindel, teiselegi minna tasub.
 Ju hommik, kell on nii, et tööpäev peagi lahti läeb.
 Nüüd täpselt, iialgi ei veidi hiljem,
 Sa Remmel Nikolaid seal tervitamas näed.
 Ta ausust, otsekohest ja põhimõttekindlust
 Rõhutada vaja, sest tema “tangotantsu” teinud pole
 Isegi ka rangel stagnaajal.

Kui koolituppa astus teine koolimees ja keelemees,
 Kes kohe siis, kui öelnud tere, ka lisas:
 Me pole kontrollima teid tulnud,
 Vaid kuulama ja vaatama, et kuidas läheb
 Ja jõudu soovima ning mõtteid koguma,
 Mis meilegi ka kasuks tuleb.
 Tol ajal oli kombeks koolireise teha,
 Et oleks side nendega, kel meid on vaja.
 Johannes Valgmat ikka sooviti siis kaasas näha,
 Sest tema huumor mäelt ja merelt vastu kajas.
 Ei noortel otse öelnud ta ka seda,
 Et neil on vaja kiirelt oma kraadi teha.
 Vaid ikka mõistu, ikka naljas:
 “Näe, vaata mind, kel kraadi pole!
 Ju kandidaadist algab inimene.
 Te poisid, tehke asjad korda krips ja krops –
 Ei ole te siis nagu mina – vana vaene saks.”

Meil roheliste eellaseks sai Salme Uuskam.
 Ta bioloog - põllumajanduse kandidaat.
 Kui väetis on, siis olgu mikro-
 Või veelgi parem, ikka sõnnik – sitt,
 Sest s-ist, i-st ja kahest t-st.
 Saab sõna, mis ei haise,
 Ja naturaalse sõnnikuga saadud toit saab
 Seeditavam, tervislikum. maisem.

Üks koloriitne kuju – Kallio Kildema,
 Kes ikka oskas asju õigest otsast alata.
 Tal asimuuti näitas iga teeviit

Ja teemaks oli – mullamonoliit.
 Üks õpetus, mis kandub aja taha
 Ja mida iial ei saa unustada, on temalt:
 “Sa ära iial looda, et töö sul valmis seni,
 Kuni piisavalt sa seda pole pöörand pahupidi
 Ja korda kolm see pole näinud trükimasinat
 (Kuigi Kulgevee maksis ainult ühe trükkimise eest)
 See pole üksnes noortel nii
 Ja sestap mõelge ikka kasinalt.

Läeb omamoodi ajalukku Kärner Olev,
 Kes kohal on ka siis, kui käsku seks ei ole.
 Meid kõiki lahkelt tervitab
 Ja oma jalgu kõrgelt kergitab.
 Ta pingutas, et keel on vestil
 Ning läbi surus oma matatestid.
 Ei iial jätnud tema jonni
 Ja kraadigi ta enne lõpuakti valmis punnis.

Sõerd-i Juhan – psühholoog – persoon,
 Kel ülitähtis interpersonaalne pertseptsioon.
 Mulla tänaval ta kõike testis
 Ja Tõnismäele tulles anekdoote vestis.
 Ta liiale läks sekskasvatuse naljadelt
 Nüüd vaatab meid ta Elüüsiumi väljadelt.

Kui teadmata sul, kes on Lehe Kalju,
 Sa kaotanud siis oled väga palju.
 Ta esteet, mis kirjanduses sees
 Ning vaimulikke laule teadis ka see mees.
 Hüüdnimeks saksa keelest tulnud Kalju List,
 Sest vahel lehena ta hõljus – sellest vist.
 Ta seisukohti kindlalt aktsepteeriti
 Ja kirjutistes sageli tsiteeriti.
 Kui mõtles, pani silmad kinni
 Ja nõnda edukalt ta sõnu timmis.

Meil sõnakunstnik ikka olnud mõnus Leo Villand,
 Kes oma ettekandeid iial lihtsalt kokku pole pilland.
 Ta mõtetes on ikka küpse tuum,

Kas olgu olukord ükskõik, kui pingest kuum.
 Ta laia suuga naerab ja ka laulab,
 Ka siis, kui viskitki ei ole pandud laual.
 Ta õpetatud Eesti rahvalaulud meelde jäid:
 Need olid saare restoranist järvel,
 Kindlasti ka kallikesest pajupõõsa veerel.
 Kõik lauldes ülirõõmsa tuju said.

Ma eraldi veel kinnitada tahan,
 Et Osvald Nilson kogu suurel sõidul
 Ei jätnud iial kooli maha.
 Nii suudab üksnes erudiit,
 Kes kõrgele kui Toompea paistab siit.
 Ja tema kreedo – targutada pole vaja,
 Sa vaata ette, vaata taha,
 Ei elust iialgi ei jää siis maha!
 Sul iga moevoolu pole vaja kummardada
 Ning mine vaikselt oma rada.
 Sest ilma targaks teha pole mõtet,
 Vaid enesega õnnestuda võib see ettevõtte.
 Ta puhul minevik ja olevik on andnud käe.
 Kes Ossi juurest tuleb,
 Sellel meel on hea.

Las manaliste püüded, mõtted
 Meie meeltes kaua kestvad
 Ja meie hingesügavusest vastu kostvad!
 Just sellepärast püha on me kodumaa,
 Et lahkunute hääledki siit kaduda ei saa.

Nüüd sõnake ka veteranest, neist,
 Kes tervitada saavad siin veel teineteist.

On rõõmsameelne ikka Silvi Alumäe,
 Kes oma ninast kaugemale näeb.
 Ta noori austama on kaua pannud teadust
 Ka siis, kui selleks väänata on tulnud seadust.

Seal muhesuiselt toimetamas Endel Noor,
 Kes korraldamas kõike oli igal pool.

Ta õpikutest õppind küllap iga laps,
 Neist mitmest sirgund tänaseks ju paps.
 Haapsalus tas istutati koolimehe vaim.
 Aeg-ajalt kasvas sellest väga kaunis taim.

Kolleegiks meil ka olnud Rute Malle
 Me ikka hoidnud põialt talle
 Ta kergel sammul hõljub nagu õhus
 Ning panus uuringuisse olnud tõhus
 Tal pedagoogi geenid on ju veres
 Sest emast psühholoog tal olnud peres
 Veel seda rõhutada tahan
 Et rõõmsameelsus pole jätnud teda maha
 Raskuskaridest ta uljalt mööda triivib
 Ei tea kus ilmakaares nüüd ta viibib

Saaremaalt on pärit Ratassepa Väino maias
 Kes vahelduseks soovis leiva kõrval saia
 Ta karsket eluviisi tahab kõikjal näha
 On nende kirjutiste eest ta saand ka raha.
 Just tänu temale meil Eestis säilis oma keemiaõpik
 Sest tema sõna selleks oli kindlalt lõplik
 Ta Saare kangus võitis võõra vae
 Ja rumal see, kes väärtust ses ei näe

On omaette fruktiks raudselt Maanso, Viivi
 ja tema tõe eest ära püüagi sa mööda triivi.
 On eesti keel ja meel meil olnud tema kanda
 ning selle laevaga ta tänaseni pole suubund randa.
 Verandatoas, kus enam valguskuma,
 just seal tast saigi Emakeele Ema.

Meil Telgma Aksel juhipulti tuli Keila teilt.
 Ja aruandeid ülitäpselt nõudis meilt.
 Ta oma õpikuga võitis terve Liidu,
 Sest omavahel nad ei läinud riidu.

Kord teadustöodes tuulamas
 Meil oli professor Kõverjalg
 Siis statistilisel kõveralgi alla kasvas jalg.

Kuid seegi jalg ei tohi olla paljas,
 Seks kvantiteet ja kvaliteet –
 Need koos ka olgu väljas.

Veel hääli rohkesti on kostnud PTUI majast.
 Neist paljud kindlasti ei lahku iial ajast.

VÄINO RATASSEPP

28. novembril 2009. a.

TLÜ Eesti pedagoogika arhiivmuuseumis

Lisa

Sinuga, Urve olime PTUI kontekstis koos kirjanduse kaudu ja
 ka seega, et edutati tööle VÕT-ti. Nõnda on põhjendatud ka värss
 Sinule:

Kui VÕT-is tegutsemas oli Läänemetsa Urve
 Siis VÕT-lane vast tundis loomingulist survet
 Häid mõtteid tuli temal igast kaarest
 Nii mandritelt kui kodusaarest
 See saar ju andis talle hinge
 Mistõttu talub igasugu pinged
 Ka nüüd kui PTUI jäänd mitme aastakümne taha
 Ei jäta Urve Eesti kooli maha
 On vaja tema ergastavat vaimu
 Et õpetada neid, kel pole kooliasjust aimu

Head tahet ja jõudu!

Väino

17.04.2010.a.